



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quid fuit Homo. Cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Prov. 6. 67. 8. cepimus. Id enim sonant illa verba: Vade ad formicam, & piger, & considera vias eius, & discite sapientiam: quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. *Et illa: Miluus in cælo cognovit tempus suum: turtur, & hirundo, & ciconia custodierunt tempus aduentus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini.* *Et rursus illa: Considerate lilia quomodo crescunt, non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis.* *Et paulo antè: Considerate coruos, quia non seminant, neque metunt; quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos.* *Et iterum illa: Terra sæpe venientem super se bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur: accipit benedictionem à Deo: proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, & maledicto proxima; cuius consummatio in combustionem.* *Et sic sunt alia sexcenta. Hæc cognitio nostri per comparationem ad alia siue animata, siue inanimata, vtilissima est, sed longè vtilior ea, quæ seipsum in specie aut absolute cognoscit. Ad quam notitiam habendam considerandum est tria esse in homine, naturam, potentiam, & actionem, quæ magnopere eius inquisitioni seu perscrutationi deseruiunt. Quæ cum non sint perpetua, sed temporalia, ad tria tempora, præteritum, præsens, & futurum referenda sunt. Quodlibet igitur horum trium sub his tribus temporibus consideratum, tres interrogationes excitat; atque adeo nouem erunt interrogationes, quibus si verè respondeamus, nostri cognitionem satis manifestam eliciemus. Inquirat ergo quisque apud semetipsum quid fuerit homo? Quid sit homo? Quid futurus sit homo? Ac deinde quid poterit homo? Quid nunc possit homo? Quid posthac poterit homo? Ac tandem, quid fecerit homo? Quid nunc faciat homo? Quid in futurum facturus sit homo? Si homo nouem veritates sub his interrogationibus latentes inuenierit, satis habebit ad manum vnde se cognoscat, & vnde se apud Deum hominèque deiciat.*

Quid fuit Homo.

CAPVT V.



Vt aliquem laudare, aut vituperare agrediuntur, ab eius progenitoribus filium orationis incipiunt, vt vel illorum nobilitatem, & gesta præclara illi tanquam gemini optimæ radicis tribuant, vel ob ipsorum flagitia sempiternam ignominiam notam inurant. Licet autem nos nec hominè laudatione prosequi, nec vituperatione afficere, sed sinceram veritatè propalare velimus, viâ hanc ab aliis tritam ingredimur, vt conditionis nostræ notitiam assequamur. A quasi parentibus ergo, & auis, & proavis hominis incipiat oratio; qui, & quales illi fuerint omnibus innotescat, videatque ille, & iudicet an ex hac parte aliquam habet materiam glorianti. In parentibus ac progenitoribus fuit homo tanquam in illis, à quibus naturam accepit, at in seipso est; & quia prius est fuisse, quam esse, expendamus serio quid fuerit, vt postea videamus quid sit. Constat autem homo corpore corruptibili, & animo corruptionis experte; ex quibus velut ex duabus partibus coagmentatur. Et certum est, causam effectricem vtriusque partis, perinde atque omnium aliarum rerum tum visibilibus tum inuisibilibus, esse Deum, qui hominem, vt ipsi seruiret, ipsoque fuereetur, efformauit, & ad sui imaginem fecit. Scitote, in-

A quit Plaltes, quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos. *Et sanctus Iob: Vocabis me, & ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram.* Postquam ex hac vita decessero, & multis sæculis in sepulchro iacero, & animus meus à corpore separatus in loco à te præparato subsiterit, tandem adueniente resurrectionis die, vocabis me *[in iussu & vocè archangeli, & in tuba Dei,] & ego libentissimè tuæ voci parebo, atque vt tibi altem, resurgam. Libenter, inquam, obediam, quoniam vox non erit ad damnationem (vt spero) sed ad salutem, meque, qui opus sum manuum tuarum, singulari amore proteges, & quasi data dextera ad eum subleuandum, cui casus imminebat, ab æterna pena impiis præparata defendes. Est igitur homo opus Dei, quemadmodum & reliqua creata omnia, licet ad finem altiore, quàm res rationis expertes, & ad æqualem cum angelis ordinatus, vt scilicet Deum suum agnoscat, eum diligat, ei obediat, & visionem ac possessionem eius in præmiû sui laboris obtineat. Ex quo profectò non modicam ansam habet homo suæ iniquitatis cognoscendæ, & humilitatis captandæ, qui inter vniuersas res creatas suo creatori solus ingratus est, qui cognitionem eius, quem inanimata sentiunt, perdidit, & opera manuum suarum pro diis coluit, qui amorem suum, spreto summo bono, in fictis bonis collocauit, qui Domino suo obedire contempsit, & tandem hæreditatem illam æternam, & optimam, sibi paratam amisit. Sed de hoc aliàs. Nunc verò ommissa esse cetera causa, ad id, ex quo factus est homo, oculos conuertamus, & quid fuerit repetiemus.*

B Homo, quoad corpus, ex vtilissima quadam materia factus est, quam ob honestum pudorem nominare non licet. Eam generali nomine omnibus initiis ex parte materiae communi semen appellamus, & ad maiorem expressionem humanum semen dicimus. Hoc nomine ad hanc rem explicandam vsus est Salomon. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, & delectamento somni conueniente. *[Sanguis maternum semen significat, quod subrubieundum esse dicitur, cum paternum sit albius atque candidius. Vtrumque autem non sine impura delectatione deciditur, quæ proinde somno comparatur, quia & rationem ligat, & pro eo spacio temporis generantes similes belluis facit, & instar somni citò perficitur, & euanescit. Istam materiam Bernardus ita descripsit. Quid sum ego? Homo de humore liquido. Fui enim in momento conceptionis de humano semine conceptus: deinde spuma illa coagulata, modicum crescendo caro facta est.]* *Et quamuis non deceat in re tam fœtida diutius consideratione immorari, sed potius ab ea citò transire; tamen parcendum est tãtisper rubori, & hoc cœnum paululum mouendum, etiã fœteat, vt homo natale solum suum, ac egregia initia cognoscat. Materia huic multis nominibus arborum & plantarum femina præferuntur. Primò, quod hæc munda sunt, & sine vllò horrore in sinum mittuntur, oculis videntur, & manibus atteruntur: illa verò materia adè impura est, & fœtida, vt nec manu tangi, nec oculis sine rubore aspici possit. Secundò, arborum femina purissima quadam emanatione procedunt, sed materia hæc emanat nõ sine pruritu carnis, feruore libidinis, & fœtore luxuriæ. Ideo conceptio hominis tenebras amat, & tanquam res obscœna, & quæ genitori ignominia est, lucè fugit, & aliorum etiam familiarissimorum aspectu exhorret. Tertiò, femina arborum, atque etiam animalium nullo peccato, nullaque iniquitate inficitur: at hæc materia, eiusve emanatio, sæpissime aliquo peccato, saltè leui, fœdatur, quod parètes ex nimia*

Iob 14. 15.

1. Thess. 4. 15.

Sap. 7. 2.

Bern. in meditat. c. 2.

Psal. 99. 3.

delectatione solent contrahere. Quarto, illa femina durabiliora sunt, & multis diebus, & mensibus, & annis incorrupta seruantur; nam & nos vidimus aliqua in has postremas orbis regiones ex Hispaniis aduecta, post tres aut plures annos germinasse: hoc verò semen quasi momentaneum, quod post modicum temporis corruptionem subit, & in corruptelam pertransit. Quintò tandem arborum femina semel putrefacta, & in arbusculam, vel plantulam versa, purissimo terræ humore concrevunt: at semen hominis in corpus humanū coagulatum cibo spurcissimo augetur. Sed attende, inquit Innocentius, quo cibo conceptus nutriatur in vtero. Profecto sanguine menstruo, qui cessat in femina post conceptum, vt ex eo conceptus nutriatur in fecmina, qui fertur esse tam detestabilis, & immundus, vt ab eius contactu fruges non germinent; arescant arbuta, moriantur herbae, & amittant arbores fructus, & si canes inde comederint, in rabiem efferantur. Ecce homo parentes tuos, ex quorum dignitate gloriaris, duo hæc femina viri & feminae libidinosè commixta, in quibus nominandis iam modestiæ & pudicitia metas transilimus. Et non ineptè parentes tui vocantur. Quoniam si pater est, qui efficienter generat, & mater, quæ quasi patiendam materiam subministrat, sic se habent hæc duo femina, quòd illud ad generationem efficiendo, istud autem passiuè concurret.

Innoc. li. 1. de consuetudinibus. c. 4.

Gen. 2. 7.

Innoc. lib. de consuetudinibus mundi. c. 2.

Eccles. 3. 19. 20.

Ascende nunc paulo superius ex parentibus ad auos, & quis qualisque fuerit auus tuus, attentè considera. Nam si iam ex femine hominis, atque ex ipso homine qui te proximè generauit, discedas, & ad illum primum hominem, qui totius humani generis origo est, pennis meditationis accedas; videbis, eum ex cæno, siue ex luto, fuisse formatum. Hic iam possumus liberiùs loqui: quia lutum non ita nos rubore suffundit. Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ. Ille, qui ante formationem hominis, aliud vocatur; post eius formationem Dominus Deus vocatus est, vt homo se effectum, vt sit seruus, intelligat. Fuisse autem magna hominis gloria, si Domino Deo suo fideliter seruissset, (quid enim gloriosius quàm illi supremo regi fanulari, cui debita sunt ab omnibus rebus creatis omnia possibilia fidelitatis obsequia?) sed vt seruus malus, & infidelis, statim atque conditus est, seruire noluit, obsequium denegauit, & à domo sui heri, per peccatum aufugit. Id verò eo insolentius & probrosius fuit, quòd homo non erat mancipium solum pretio emptum, aut bello captum, sed ipsissimis manibus Domini fabricatum. At fecit Dominus hunc seruum non de alia nobiliori materia, quàm de limo terræ. Planetas & stellas, ait Innocentius, fecit ex igne: flatum & ventos fecit ex aëre; pisces & volucres fecit ex aqua: homines & iumenta fecit de terra. Considerans igitur aquatica, se vilem inueniet. Considerans aërea, se viliores agnoscet. Considerans ignea, se vilissimum reputabit: nec se parificabit cælestibus, nec audebit se præferre terrenis; quia parem se iumentis inueniet, & similem recognoscet. Vnus est enim hominum & iumentorum interitus, & æqua vtriusque conditio, & nihil potest homo iumento amplius. De terra orta sunt, & in terram pariter reuertentur. At terram istam ex qua factus est homo, exquisitiùs discutiamus. Nam qui litteras Hebræicas nouerunt, pro certo aiunt, vocem, cui in nostra versione respondet limus, significare minutissimum ac vilissimum puluerem, qui adiecta aqua (vt notauit Tertullianus) coaluit, & formationi huius statuz luteæ aptam materiam præbuit. Huius formationis cor-

poris nostri ex luto meminit Iob; nam Deum alloquens, ait: Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Lutum namque non siccat terram, & dissolutam, sed humore temperatam designat, quæ primùm in statuam figurata, & postea veluti calore solis exiccata, aliquam consistentiam haberet, nec ob molliciem huc illucque diffunderet. Meminit & Eldras, aut quisquis fuit auctor libri non canonici, sed eruditi: Dedisti, inquit, Adà corpus mortuum (id est, inanimè, & quod nunquam vixerat, è terra formatum) sed & ipsum figmentum manuum tuarum erat, & insufflasti in eum spiritum vitæ, & factus est viuens coram te. Fecit igitur Deus hominem de limo terræ, vt disceret quid esset, quemadmodum ait Laurentius Justinianus; ne de se superbiendo præsumeret, qui se de limo vilissimo sciret esse plasmatum. Fecit de limo, quia id hominis natura posebat, vt caro eius ex luto & cæno fingeretur, cui anima rationalis vnita, nobilior luto & excellentior esse præstaret. Fecit ex luto, vt in exaltanda materia vilissima suam potentiam & largitatem ostenderet. Fecit ex luto, vt suauiter hæc inferiora regeret, & lutum luto præficeret. Fecit tandem ex luto, vt arrogans & superbus hominis spiritus quasi luto mersus, & suæ conditionis vilitate compeditus, disceret Deo obtemperare.

Multis autem modis, quia vilissimum est, à Deo est homo huius suæ naturalis vilitatis admonitus. Vocat Deus seipsum figulum, cum opus creationis humane commemorat; cuius circa argillam & lutum defudar industria. Ecce, ait per Ieremiam, sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israël. Et per Isaiam: Nunquid dicit lutum figulo suo: Quid facis? & opus tuum absque manibus eius? Et Paulus: Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit; Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? Saepè etiam in scripturis suis nos Deus figmentum appellat, quod propriè est opus ex luto; vocat etiam terrenos, & terram. Hoc indicant illa verba: Et nunc, Domine, pater noster es tu, nos verò lutum: & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos. Ipse cognouit figmentum nostrum. Sum quidem ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior factus est. Primus homo de terra, terrenus. Terra, terra, terra, audi verbum Domini. Et sic alia multa. Actandem hæc luti nostri memoria hominis nomini affixa est, vt in venturis sæculis nunquam deleatur. Vocauit namque Dominus hominem Adam, quod nomen terra significat, non quancumque, non sterilem, sed pinguem atque fructiferam, vt sciat homo se terram esse, atque ex luto & cæno in hanc, quam habet, naturam emeruisse. Diceris ergo, ô homo, Adam, quia terra vilis es: diceris homo, quia humus. Terra nomen tuum, ex terra corpus tuum, in terra habitatio tua, in terram conuersio tua. Diceris terra, quia ex terra compositus. Sicut enim apud nos Hispanos, Iudæi, aut Mauri, solent vocari, qui à Iudæis, vel Mahometanis originem habuerunt, non quia nunc tales sunt, sed quia fuerunt in parentibus suis, in quorum lumbis continebantur: ita & tu terra, in lutum vocaris, quia corpus tuum ex terra ortum habuit, & quasi ex luto in lacem erupit. Iam consoletur nos Philo Iudæus, dicens, hominem non ex quauis terra, sed ex selectissima fuisse compositum. Non, inquit, ex quauis terræ parte sumpta humo videtur Deus hanc humana specie statuam formare voluisse,

Iob. 10. 9.

4. Esdra. 3. 5.

Insti. ser. Gregorij Marty. 1.

Ieremia 18. 6.

Isa. 45. 9.

Rom. 9. 20. 21.

Isa. 64. 8. Psal. 102. 14. Sap. 7. 1.

1. Cor. 15. 47. Ierem. 12. 19.

Philo. lib. de Opificio.

Deus
Tom. 11

sed selecta vnde quaque optima, ex pura materia purissimum excelsis accuratè, quod maximè ad hoc opus aptum erat. Consoletur & nos Augustinus, allens, quatuor litteris nominis Adam, quatuor terræ partes contineri, Orientem, Occidentem, Septentrionem, & Meridiem, quasi primus homo ex quatuor pugillis terræ sumptis à quatuor mundi partibus fuisset compositus. Quod clariùs docuit Cyprianus, qui postquam dixisset, nomina Hebraica eo consilio fuisse indita, vt proprietates hominum, quibus imponebantur, designarent: hæc addit: Ex ipso protoplasto probamus veritatem, Nomen accepit à Deo Adam. Hebraicum Adam in Latino interpretatur, terra caro facta, eo quod ex quatuor cardinibus orbis terrarum pugno comprehendit, sicut scriptum est: Palmo mensus sum cælum, & pugno comprehendit terram, & finxi hominem ex omni limo terræ, ad imaginem Dei feci illum. Oportuit illum ex his quatuor cardinibus orbis terræ nomen in se portare Adam. Sed ò quam exigua, & à longè petita consolatio? Quid enim refert si homo ex terra munda fuerit effectus, cum ex eo terra vilis esse non desinat? Certè si superfluum est (vt dicebat sanctus Hilarion) mundiciam in cilicio quarere, multo delicatius est eam in luto, in cæno, & in stercore quarere. Quid etiam prodest si ex pugnis terræ à quatuor orbis partibus sumptis fuerit compactus, cum ex hoc solum habeamus; quod ex quatuor lateribus (vt aiunt) nulla nobilitate insignitur, sed vndiquaque conspectus humillimo genere natus reputatur? Fiar, fiat ex quatuor pugnis terræ à quatuor plagis orbis acceptis, vt in toto vniuerso cunctæ creaturæ notionem vilitatis hominis habeant, & nullo loco, licet homo velit, & conetur, suam vilitatem abscondat.

Iam ex auo ad proauum hominis ascendamus, non efficientia, sed ordine, quia scilicet tertio gradu separatur à genito, & ideo, vt minus improprie loquamur, quasi proauum appellemus. Cænum ergo illud, siue lutum, à quo homo sumpsit exordium, ex quo factum est? Profectò ex nihilo factum est. Cælum enim, & elementa, atque adeo terra, & aqua, ex quibus lutum factum est, ex nihilo facta sunt. In principio, ait scriptura, creauit Deus cælum, & terram. Create autem, si vox pressius accipiat, est rem totam, siue ex nihilo, producere. Et quamuis verbum, quo facta Scriptura vitur, latiore significationem habeat; tamen certum est, cælum & terram ex nihilo fuisse creatas, neque enim productionem cunctorum aliquid præcessit, ex quo aut cælum, aut terra, aut quicquam aliud fieret. Vnde illa septem Machabæorum mater fortissima vnum eorum ad mortem pro patriis legibus sustinentem exhortans, dixit, Peto, nate, vt aspicias ad cælum, & terram, & ad omnia, quæ in eis sunt: & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus. Hoc autem initium est animæ nostræ, corporique commune: nam animam non ex se ipso, vt aliqui hæretici impiè & stultè finxerunt, sed ex nihilo in lucem eduxit. Aliter tamen corpus, quam anima hominis ex nihilo facta sunt. Anima quippe nullo interiecto medio, corpus verò ex nihilo mediis aliis erupit. Corpus factum est ex semine, semen ex cæno, cænum ex nihilo: & animus non ex semine, neque ex cæno, quia materiæ expers est, & immortalis, sed à Deo extractus ex nihilo. At nunc perscrutemur quid sit hoc nihilum. Sed certè inanis erit perscrutatio nostra, quia nihil, nullum esse, nullamque naturam habet, sed est defectus; aut (vt propius loquamur) negatio omnis essentia, & naturæ, quare

A neque intelligi quidem potest. Quia cum intellectus solum versetur circa id quod habet esse, vt visus circa colorem, & lucem; auditus, circa sonum, & vocem: non potest capere & intelligere id quod non est. Si verò interroges, Quare dicimus, hoc nihil est, & esse addimus ei; quod non est, neque esse potest? Augustinus hanc questionem excitauit, & soluit. Sic ille ait: cum dicimus, nihil, nomen in substantiale nominamus; cum verò addimus, est, rem significamus. Cur ergo nomen in substantiale, id est, nihil, tamquam verè aliquid sit, dicimus; addendo, est? Omne enim, quod dicimus, est; esse aliquid estimamus. Tamen cum aliquoties dicimus, nihil est, pro consuetudine locutionis addimus, est; ad nihil cum nomen tantum sit nihil, & non res. Hoc itaque **B** nomen, nihil, nullam rem significat: atque adeo si tu, ò homo, factus es ex nihilo, factus es ex nulla re, & fuisti nulla res. Quid ergo fuisti, ò homo? An lignum? Sed minus quam lignum. An lapis? Sed minus quam lapis. An puluis? Sed minus quam puluis. An stercus? Sed minus quam stercus. An umbra? Sed minus quam umbra; quia illa priuatio est lucis in subiecto apto lucem recipere. At te in prima creatione nullum subiectum præcessit; fuisti igitur quod nec amari, nec estimari, nec intelligi, nec concipi potest, scilicet nulla res. Fuisti quasi in quadam abyssu æternæ obscuritatis, in qua nulla lux; in lacu summæ miseriæ, in quo nullum leuamen; in profundo infelicitatis, aut (quod est amplius) non felicitatis, à quo tamen te potentissima Dei manus extraxit, & totum hoc esse, quod habes, sine eo quod aliquid eius præcessisset, attribuit.

O igitur insignis humanæ elationis profapia, ò illustris generis humani nobilitas, ò clarissimi progenitores hominis stercus, cænum, & nihil! Et superbiat terra, & cinis, & effereat stercus, & eleuabitur cænum, & inflabitur nihil. Et non sufficient indumenta purpurea, & serica, & aurea, & gemmis contexta, ad inuoluendum stercus? Et non satis erit tot genera pretiosorum ciborum, & tot esculenta, & pigmenta ad satiandum cænum? Et non sufficient tot dignitates, tot honores, tot plausus, & laudationes, ad implendum nihilum? O nihil, nihil, quantum Deo displices, cum inflaris; quam dignum es in nihilum redigi, cum eleuaris; quam infamia & risu dignum quando post auram popularem curtis, & honore affici concupiscis. O stercus, quid de primatu contendis? Quid de alienis donis tibi mutuo datis gloriaris? Quid amas primos accubitus in cœnis, & psimas cathedras in synagogis, & vocari ab hominibus Rabbi? O cænum quid ea, quæ apud alios splendeant, quaris? Quid tanta sollicitudine præesse appetis? Quid videri maior concupiscis? O nihil, quid tibi & laudi? quid nihilo, & honori? Quid nulli rei, & magni nominis desiderio? An non poterit stercus sine honore putrescere, & cænum sine laude sordere, & nihil sine fama, & gloria perdurare? Sape hanc tuam originem, sanè dedecoris & ignominia plenam, in memoriam reuoca; numquam committas, vt huius primæ vilitatis tuæ obliuiscaris, qua subortæ ex quacumque causâ admirationi respondebis. Corporis doloribus ægritudinibusque vexaris, & ad tumulum iam festinare videris? Cogita apud te met ipsum: sum lutum; & quid mirum si ad lutum properet caro mea, vt lutum luto cohareat? Angoribus & tristitibus animi pulsaris, & timoribus vndiquaque circumdaris? Dic: sum lutum, quid mihi lutum his miseris conculcetur, & ab omnibus despici vereatur? Tentationes te cingunt, & ad malum, quod numquam fortè expertus es, nec vquam co-

August. tract. 9. in Ioan.

Cyprian.

Isaia. 40.

Genes. 1.

1. Mach. 7. 23.

Aug. 1. Hypo. gnosis. c. 5.

Matth. 23. 7.

Matth. 23. 7.

Matth. 23. 7.



Job. 30.
19.

Ephraim.
serm. in
eos, qui
in Chri-
sto dormi-
erunt.
Joan. 3.

De...
Tom. II

gitali, pertinaciter inducunt? Eandem vocem in-
culca: Sum lutum, & cœnum foetidum: fœtor verò
fœtorem diligit, & ab omni puritate & mundicia
mentis abhorret. Sic Iob omnem admirationem
ex suis miseriis exortam excluderat. Comparatus
sum, inquit, luto, & assimilatus sum fauilla, &
cineri.] Quid mirum, inquam, si tantis consumar
doloribus, si tantis morbis conficiar, si tam despe-
ratis tristitiis & afflictionibus conterar, cum sim lu-
tum fœculentum, cum sim fauilla leuissima, & ci-
nis adustus, cui deest facultas, vt alicui malo resi-
stat? Lutum fit ex puluere & aqua, vtroque man-
ente: fauilla & cinis, ex ligno & igne, vtroque
deficiente. Sum ergo lutum, in quo propensio ad
terram regnat, & aqueus prauæ concupiscentiæ
humor exundat. Sum fauilla & cinis, à quo si
mea naturæ relinquitur, omnis fructus bonorum
operum abfuit, & omnis spiritalis calor, & retum
cœlestium desiderium amorque defecit. Bene pro-
fectò sanctus Ephraem meam conditionem descri-
psit, dicens: Quid est homo? Nihil. Quid homo?
Cinis, ac puluis. Quid homo? Somnium. Quid
homo? Vmbra.] Est quippe homo nihil, quia ex ni-
hilo sumptus est. Est vermis, quia ex putredine fa-
ctus est. Est cinis, quia facillimè dispergitur. Est pul-
uis, quia in luenim commutatur. Est somnium, quia
non subsistit, sed citò euanescit. Est vmbra, quia in
momento pertransit. Sed satis sit nunc dixisse quid
homo fuerit, quia fuit stercus, & lutum, & nihil:
iam verò quid sit, explicare pergamus.

Quid est Homo.

CAPVT VI.



SOLENT aliqui in terrena republica
ex initiis exiguis ad magnas dignitates
prouehi, & ob virtutis meritum, aut
ob res præclare gestas, celebre nomen,
gloriosam famam, & ingentes diui-
tias comparate. Inquiramus ergo num homini ita
contigerit, vt ex stercore, & luto, & nihilo factus,
aliquam nobilissimam naturam, & ab omni mi-
seria & labe alienam sortitus sit? Et quidem sanctus
Dauid, satis euidenter ostendit, hominem
esse conditione vilissimum, adeo vt contemplan-
s eum à Domino dilectum, in admirationem rapi-
piatur. Alloquens ille Dominum, sic ait: Quid
est homo, quòd memor es eius, aut filius homi-
nis, quoniam visitas eum? Mira res, & ma-
gnam excitans stuporem, quòd tu Deus supremus
omnium rerum gubernator, & Dominus, memor-
sis hominis scelestissimi peccatoris, eumque ad te
trahas; & quòd non obliuiscaris iusti, etiam si
sanctus sit, & perfectus; immo innumeris & præ-
tiosis eum beneficiis multiplices. Quoniam tam
hic quàm ille, sic sunt exigui & viles natura &
conditione sua; & hic, comparatione tui, tam
meritis suis paruus, & ille tam omnibus donis in-
dignus; vt mirum sit valde, si in eos velis eximia
beneficia conferre, & tantæ vilitatis recordari. Iu-
sta est, & digna sapientis hæc Dauidis admiratio:
qui enim vilitatem hominis ex vna parte, & ex
alia immensam Dei maiestatem & gloriam attentè
fuerit contemplatus, non poterit non horrore
perfundi, cum videat hanc maiestatem de tanta
exiguitate sollicitam, & hanc exiguitatem diuinæ
maiestatis beneficio ad tanta bona sublimatam.

Psalm. 8. 5.

A Quanta eniam sit exiguitas, & vilitas hominis, non
multis verbis. Seneca in hunc fere modum ex-
pressit: Quid est homo? Quodlibet quassum vas,
& quodlibet fragile iactatu; non tempestate mag-
na, vt dissipetis, est opus. Vbicumque arietanti-
tis, solueris. Quid est homo? Imbecillum cor-
pus; & fragile, nudum, suapte natura inerme,
alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contum-
eliam proiectum: cum bene lacertos exercuit,
cuiuslibet feræ pabulum, cuiuslibet victima, ex
infirmis fluidisque contextum, & lineamentis ex-
terioribus nitidum, frigoris, ætus, & laboris im-
pariens, ipso rursus situ & otio iturum in tabem,
alimenta metuens sua, quorum modum inopia
rumpit. Anxiæ sollicitæque tutelæ, precarij spiritus,
& malè inhaerentis, qua parum repentinum audiet,
ex improuiso sonus auribus grauis excurit. Soli
semper sibi nutrimentum vitiosum, & inutile. Mi-
ramur in hoc mortem vnus, qua singulis opusest.
Namquid enim, vt concidat, res magni momenti
est? Odor ille, saporque, & lassitudo, & vigilia,
& humor, & cibus, & sine quibus viuere non po-
test, mortifera sunt. Quocumque se mouet, infirmi-
tatis suæ statim conscium, non omne cœlum ferens,
aquarum nouitatibus, flatuque non familiaris au-
ræ, & tenuissimis caulis, atque offensionibus mor-
bidum, putre, cassum, à fetu vitam aufpicatum.
Cæterum quantos tumultus hoc tam contemptum
animal mouet: in quantas cogitationes oblitum
conditionis suæ venit? Hæc ille. Ad quantam
verò homo dignitatem subleuetur, postea dice-
mus, & interim ille perspiciet, qui intellexerit, ho-
minem ad Dei vnionem destinatum, ad possessio-
nem cœlestium bonorum creatum, & ad intimam
cum Deo familiaritatem admissum. Sed nunc relin-
quantur hæc sublimia hominis, quæ sanè non mi-
nus quàm abiecta & humilia ipsum humiliant, &
ad hæc crassiora, quæ apertiori modo ad humilita-
tem conferunt, nostra se conuertat oratio. Vt ergo
misericordia hominis sit nobis vtrumque perspecta, illud
in primis aduertamus, hominem ex corpore & spi-
ritu, ex carne & anima esse compositum, & ex na-
tura visibili, quæ belluis communis est, atque ex
natura inuisibili cœlestibus spiritibus proxima co-
agmentatum. In vtraque verò natura quàm pluri-
mis est miseriis necessitatibusque subiectus, quarum
aliquas necesse erit explicare.

D Homo igitur secundum inferiorem partem sui
caro est, quem Dominus Deus ex puluere procrea-
uit. Nonne, inquit sanctus Iob, sicut lac multisti
me, & sicut caseum me coagulasti? Pelle, & carni-
bus vestisti me; ossibus & neruis compegisti me.]
Acceptit Deus puluerem, & aqua subegit, ac mul-
sit, vel tractabilem & fluidum fecit. Deinde ad
modum casei lutum illud ex puluere & aqua con-
cretum pressit, & quasi coagulauit, & forma hu-
mana vestiuit. Ac tandem illud in pellem, carnem
humanam neruósque conuertit. Non simpliciter
terram accepit, ait Chrysostomus, sed puluerem,
& tenuissimum, vt quis dixerit, de terra. Et hunc
puluerem terræ suo præcepto in corporis naturam
vertit. Nam sicut substantiam terræ, cum non esset,
produxit: ita & nunc, cum vellet, puluerem terræ
in corpus vertit. Hic exclamare iuuat pulchrum il-
lud Beati Dauid dictum: Quis loquetur poten-
tias Domini, & auditas faciet laudes eius? Quia
de puluere tale animal produxit, & tanto honore
venustauit, tantisque beneficiis statim ab initio pro-
sequutus est, monstrans per omnia suam misericor-
diam? Similis autem est huic primæ formationi ex

Seneca.
lib. de co-
solar. ad
Maritiam

Iob. 10.
10.

Chryst.
hom. 13.
in Genes.

Psalm.
105.
2.

luto